

Fakulta
tělesné kultury

STÁTNÍ ZÁVĚREČNÁ ZKOUŠKA (bakalářská)

Část státní závěrečné zkoušky: **Výchova v přírodě a zážitková pedagogika**

Studijní program: Tělesná výchova a sport

Studijní obor: Rekreatologie

Cílem státní závěrečné zkoušky je prokázat úroveň kompetencí (analýza a syntéza poznatků, řešení problémů, odborná komunikace, celkové vystupování a jednání), které si student/-ka osvojil/-a v průběhu studia.

Poznámka: Zkouší se v rozsahu látky odpřednášené na přednáškách, seminářích a témat, zadaných k samostudiu. Všechny otázky vnímejte v kontextu věkových a sociálních specifik, a zároveň s přihlédnutím k osobám zdravotně a sociálně znevýhodněným.

Organizace:

- a) student/-ka absolvuje přípravu v délce 2-3 minut;
- b) student/-ka absolvuje zkoušku před komisí, a to vždy podle zaměření okruhů dané problematiky. Délka zkoušení je individuální (průměrně 10-15 min).

1) Programové prostředky

- definice a vysvětlení rozdílů pojmů programový prostředek, aktivita
- dělení programových prostředků, vč. konkrétních příkladů
- zásady a pravidla pro přípravu, uvádění a vedení aktivit
- teoretické zdroje inspirace pro skladbu programové náplně (J. Neuman, M. Zapletal, S. Hermochová, E. Bakalář ad.)

2) Fenomén hra a herní programové prostředky

- definice fenoménu hra a jeho přínos pro oblast programových prostředků
- hra a kultura (J. Huisinga); klasifikace her (R. Callois); smysl her a herních rolí (E. Berne)
- dělení herních programových prostředků, vč. konkrétních příkladů

3) Pojmy v oblasti české zážitkové pedagogiky

- definice pojmů prožitky, zážitky, zkušenost; vysvětlení jejich rozdílů a význam pro praktické využití
- vysvětlení pojmů holistická výchova a vědomé učení prožitkem, vč. ideového podloží (I. Jirásek, D. Másilka)
- vysvětlení stávajícího významu pojmu zážitková pedagogika a jeho historického vývoje
- související pojmy využívané v zahraničí a jejich charakteristika (experiential education, experiential learning, outdoor education, adventure education, wilderness therapy ad.)

- 4) **Osobnosti, které ovlivnili českou zážitkovou pedagogiku počátku 21. století**
  - oblast pedagogiky: J. A. Komenský, K. Hahn, Dewey & D. A. Kolb, J. Neuman a jejich přínosy pro stávající pojetí ZP
  - oblast psychologie: M. Csikszentmihalyi, H. Gardner & A. Gintel a jejich přínosy pro stávající pojetí ZP
  - oblast filosofie: I. Jirásek a jeho přínos pro stávající pojetí ZP
  - oblast neurofyziologie: F. Vester a jeho přínos pro stávající pojetí ZP
- 5) **Historie výchovy v přírodě a zážitkové pedagogiky na území ČR a přínos klíčových aktérů pro stávající pojetí**
  - Skauting, Foglaring, Woodcraft – Lesní moudrost, Tramping, Experimenty 70. let & Prázdninová škola Lipnice: základní charakteristiky, osobnosti, role a význam pro formování stávajícího pojetí výchovy v přírodě a ZP
- 6) **Vybrané zahraniční zdroje inspirace výchovy v přírodě a ZP (charakteristika, mise, dosah)**
  - dobrodružná výchova v přírodě: Outward Bound, NOLS, Project Adventure, Wilderness Education Association, Association for Experiential Education
  - světové vzdělávací instituce, jež mají ve svém krédu přírodní výchovu a zkušenostní učení: Round Square Schools, United World Colleges
  - severská inspirace: Skandinávský Friluftsliv
  - evropská platforma: EOE – the European Institute for Outdoor Education and Experiential Learning
- 7) **Zážitkově-pedagogický projekt**
  - charakteristika projektů v oblasti zážitkové pedagogiky, oblasti využití a nejběžnější formy
  - základní parametry projektu
  - dělení projektů dle základních parametrů
  - dělení projektů dle intenzity intervence a úrovně kvalifikované práce, včetně příkladů
- 8) **Příprava, realizace a hodnocení zážitkově-pedagogických projektů**
  - záměr, téma a cíle projektu
  - dramaturgie v zážitkové pedagogice, praktická dramaturgie, teoretická dramaturgie
  - trojí umění dramaturgické, dramaturgické zásady a principy, pět stupňů dramaturgie
  - tvorba a práce se scénářem, typy scénářů
- 9) **Vedení a práce v týmu při realizaci zážitkově-pedagogických projektů**
  - charakteristika týmu, principy sestavení týmu, osobní a týmový kontrakt
  - týmové role, provozní role a programové role
  - vedení týmu, dynamická rovnováha orientace týmu (J. Adair)
- 10) **Osobnost pedagoga volného času**
  - autoritativní, liberální a demokratické vedení skupiny, charakteristiky, dopady
  - Thomasův teorém, pygmalion a golem efekt
  - typologie osobností pedagoga (např. Caselmannova typologie, Döringova typologie)
  - intervize, supervize, mentoring a jejich využití v pedagogické praxi
- 11) **Instruktorské dovednosti pedagoga volného času**
  - doporučený postup pro zahájení zážitkově-pedagogických projektů
  - úkoly organizačního týmu instruktorů při realizaci a z nich vyplývající požadavky na pedagogy volného času
  - definice a vysvětlení pojmů stimulace k aktivitám, facilitace, moderace, mediace, reflexe, zpětná vazba; vysvětlení jejich rozdílů a uvedení praktických příkladů

12) Zpětná vazba a reflexe

- teoretická východiska pro efektivitu ZV a reflexi v rámci učení a rozvoje osobnosti (teorie sociálního učení - A. Bandura, experiment Bobo doll; sociální percepce; zrcadlové neurony)
- charakteristiky zpětnovazebního programu a procesu (příprava, stanovení cíle, aktivita, pozorování, pravidla, tvorba a kladení otázek, evaluace)
- příklady zpětnovazebních a reflektivních technik

13) Agresivní, asertivní a pasivní a pasivně agresivní komunikace

- rozlišení mezi jednotlivými typy chování a komunikace, jejich charakteristiky
- základní asertivní techniky
- manipulace – základní charakteristika, klasifikace (např. dle Klimeše), obrana proti manipulaci

14) Skupinová dynamika

- historický vývoj práce se skupinou, teorie poukazující na význam malých skupin (A. Mayo, K. Lewin, T - skupiny)
- charakteristiky skupinové dynamiky (prvky a fáze vývoje) a metody k její analýze (pozorování, sociometrie)
- skupinová dynamika v kontextu pobytových kurzů výchovy v přírodě, opírajících se o metody programové dramaturgie

15) Tvorba obchodní nabídky na zážitkově-pedagogický projekt

- práce s klientem; specifikace zadání
- části nabídky, postup a zásady pro jejich přípravy (program, cena, časový harmonogram ad.)
- práce s riziky projektu a jejich vliv na výslednou podobu nabídky

16) Dětská hra a riziko

- rozdílné přístupy k bezpečnosti dětských hřišť a prostorů ke hře
- vysvětlení rozdílu mezi rizikem a hazardem ve vztahu k hernímu prostředí
- kategorizace kontrolovaného rizika v dětské hře
- míra a formy intervence k zajištění bezpečnosti dětské hry

17) Organizace a místa přátelská dětské hře & playwork

- komplex oblastí významných pro účinnost a dlouhodobou udržitelnost plánu podpory dětské hry v rámci organizace
- příklady dobré praxe v ČR a v zahraničí: školy, neziskové organizace, projekty
- architektura podporující dětskou hru: principy, příklady dobré praxe
- koncept playwork: charakteristika, zásady podpory svobodně zvolené dětské hry, překážky, fáze herního cyklu

18) Postmoderní lifestylové sportovní aktivity

- inklinace k rizikovým sportům (J. Hoffmannová); formativní role rizika, teorie edgework (S. Lyng)
- alternativa vs. mainstream; formy a stádia komercializace a komodifikace (Edwards & Corte, Rinehart, Beal)
- umění, hra, nebo sport: performance vs. závodění (Cirque de Soleil x Red Bull Rampage), sportifikace aktivit a olympismus (Wheaton, Thorpe)
- kmenové učení, legitimní periferální participace (Šebek, Lawe & Weng)

19) Formativní vliv prostředí na výchovu, rekreaci a sport v přírodě

- tekoucí a stojaté vody; globální environmentální výzvy a jejich dopady na rekreační využití, nové technologie a trendy, rekultivace důlních oblastí, řeky a vodní díla, mořské aktivity a sporty
- hory a velehory: současné globální a lokální trendy a výzvy v rekreačním a sportovním využití; alpské lyžování, skialpinismus, vysokohorská turistika a horolezectví
- přírodní a umělé prostředí pro sportovní lezení a bouldering: charakteristiky, trendy, příležitosti a výzvy

20) Bezpečnost a legislativa výchovy a vzdělávání v přírodě

- komplex bezpečnostních hledisek projektů výchovy v přírodě a ZP
- optimalizace rizika: redukční strategie
- právní postavení instruktora, průvodce, pedagoga: formy, výhody a nevýhody
- odpovědnost: základní premisy; formy
- pohyb v terénu: právní zakotvení